

KS. MARCIN SIENKOWSKI*

Benedykt XVI, *Wiara, nadzieja, miłość. Przewodnik po życiu chrześcijańskim*, wybór i opracowanie T. Samulnik OP, Wydawnictwo Znak, Kraków 2022, ss. 346.

Chociaż Benedykt XVI zrezygnował z urzędu papieskiego przed dziesięć laty (28 lutego 2013 r.), zainteresowanie jego myślą i twórczością wcale nie maleje. Przeciwnie, można odnieść wrażenie, że nasila się zapotrzebowanie na znajomość trafnych przemyśleń i mądrych wypowiedzi z zakresu nie tylko szeroko pojętej teologii.

W 2022 r. nakładem Wydawnictwa Znak ukazała się książka pt. *Wiara, nadzieja, miłość. Przewodnik po życiu chrześcijańskim*. Jest ona zbiorem wybranych wypowiedzi Benedykta XVI. Ich wyboru i opracowania dokonał Tomasz Samulnik OP, który zajmuje się zgłębianiem myśli teologicznej Józefa Ratzingera.

Wybrane fragmenty pochodzą z różnego rodzaju pism, wystąpień (przemówień, homilii) i katechez papieża (zmarłego 31 grudnia 2022 r.), a obejmują cały okres jego pontyfikatu (2005-2013). Zdaje się, że najwięcej tekstów zostało zaczerpniętych z dwóch encyklik: *Spe salvi* i *Deus caritas est* oraz z trzytomowego dzieła *Jezus z Nazaretu*.

Tytuł książki informuje, że zamieszczone w niej fragmenty dotyczą trzech cnót teologicznych. Natomiast podtytuł sugeruje, że jest ona kompendium nauczania papieża w dziedzinie cnót Boskich (czyli sposobie życia Boga w człowieku). Nie dziwi zatem przypisane mu określenie – przewodnik. Jak stwierdza Samulnik: „Zawarte w zbiorze myśli nierzadko (...) prowokują, skłaniają do myślenia szukającego prawdy o Bogu, świecie, człowieku w kontekście wspomnianych trzech cnót” (s. 9-10). I zarazem podpowiada, jak najlepiej zapoznać się z zawartymi w niej refleksjami: „Książkę tę należy zatem czytać w podobny sposób, jak czytamy słowo Boże metodą *lectio divina*, to znaczy fragmentami, smakując jej treść i rozmyślając nad nią w odniesieniu do osobi-

* ks. Marcin Sienkowski – Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elckiej, Elk
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0679-5006>; e-mail: sienkowskimarcin@interia.pl

stego doświadczenia, obserwacji świata, a nade wszystko wglądu we własne serce” (s. 10).

Oprócz trzech zasadniczych części, które dotyczą wiary, nadziei i miłości na książkę składa się także słowo wstępne, przypisy oraz nota redakcyjna. We wstępie T. Samulnik wyjaśnia cel powstania książki i omawia jej strukturę. Stwierdza, że zebrane refleksje Benedykta XVI nie mają tylko wymiaru teoretycznego, ale są również zaproszeniem do ćwiczeń duchowych (por. s. 6). Chodzi oczywiście o ćwiczenie się w sztuce życia chrześcijańskiego.

Pierwsza część książki jest poświęcona wierze. Znajdują się w niej czterdzieści cztery fragmenty zaczerpnięte z różnych dzieł i wypowiedzi Benedykta XVI na temat wiary. Dają one bardzo szeroki obraz rozumienia i wyjaśniania pojęcia wiary, którym posługuje się papież. Wśród nich znalazły się takie zagadnienia, jak: dar wiary, łaska wiary, decyzja wiary, wiara w życie wieczne, wiara i rozum, wiara i uczynek, wiara a miłość.

Część dotycząca nadziei zawiera czterdzieści dwa fragmenty. Przybliżają one rozumienie pojęcia nadziei m.in. w kontekście wiary, cierpliwości, sprawiedliwości, wolności, modlitwy, szczęścia, ostatecznego celu człowieka.

W trzeciej części traktującej o miłości znalazło się trzydzieści dziewięć fragmentów. W dużym stopniu pochodzą one z encykliki *Deus caritas est*.

Niewątpliwie największym atutem tej książki jest to, że zgromadzone w jednym miejscu materiały oddają istotę papieskiego nauczania na temat cnót teologicznych. Mimo że są to tylko krótkie fragmenty obszerniejszych dzieł i dłuższych wypowiedzi, wystarczają do wstępnego zorientowania się, jak papież rozumie i tłumaczy znaczenie wiary, nadziei i miłości. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby po lekturze omawianej książki sięgnąć po rozbudowaną refleksję Benedykta XVI, co zresztą ułatwiają odnośniki do pierwotnych źródeł.

Nie dziwi fakt, że autor wyboru poszczególnych fragmentów wypowiedzianych lub spisanych przez papieża sięga do jego encyklik. W końcu jedna z nich jest poświęcona miłości, a w innej mowa o nadziei. Jednakże można odnieść wrażenie, że zbyt wiele fragmentów pochodzi z tych dwóch dokumentów. Jednym słowem, zamiast czytać ową książkę, lepiej sięgnąć wprost do jednej z encyklik. Natomiast wielką zaletą książki jest przytaczanie tych wypowiedzi papieża, do których trudniej dotrzeć (katechezy, orędzia, homilie).

Książka o wierze, nadziei i miłości z pewnością może pomóc w poznaniu myśli papieża, dlatego warto z niej korzystać przy opracowywaniu tematu choćby jednej z cnót. Z drugiej strony sprzyja rozbudzaniu w sobie (w czytelniku) pragnienia rozwijania sprawności teologicznych i podnoszenia poziomu życia chrześcijańskiego. Już tylko z tych dwóch powodów warto po nią sięgać. Inspiruje ona również do konfrontacji własnych doświadczeń i wiedzy religijnej (teologicznej) z dziedzictwem Benedykta XVI – jednego z najsubtelniejszych umysłów teologicznych (por. s. 7).